حق با شماست

info@jamejamdaily.ir

روابط عمومی: ۲۳۰۰۴۴۴۴

#جریمه-اختلال

شهریاری از تهران:

ورود به سامانه پلیس راهور برای پرداخت قبض جریمه رانندگی بسیار کند صورت می‌گیرد و اغلب دچار اختلال و از دسترس خارج می‌شود.

#روپوش-گرانی

خرازی از تهران:

چرا قیمت لباس‌های فرم مدارس در مقطع ابتدایی پسرانه و دخترانه بین ۲۰۰ تا ۵۰۰هزار تومان است در حالی که لباس‌های دوره متوسطه دخترانه ۲۵۰ تا ۲۸۰هزار تومان است؟

#طرح-ترافیک

جامعی از تهران:

تغییر ساعات تردد در مناطق طرح آلودگی هوا، نشان داد این طرح نه تنها هیچ کمکی به ترافیک نمی‌کند بلکه باعث افزایش ترافیک بوده و فقط منبع درآمدی برای شهرداری است.

جوابیه

در پی درج پیام مردمی با موضوع کمبود امکانات رفاهی در بوستان ولایت، روابط عمومی شهرداری منطقه ۱۹ در جوابیه‌ای اعلام کرد: این بوستان با برخورداری از امکانات مختلف تفریحی، ورزشی و رفاهی همچنین رینگ پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری، زمین‌های بازی کودکان، زمین اسکیت، قلعه شادی، زمین‌های تنیس خاکی، زمین‌های چمن و ست‌های ورزشی مکان مناسبی برای بهینه‌سازی اوقات فراغت شهروندان محسوب می‌شود.

جوابیه

در پی درج پیامی در روز شنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۷/۲۴ با عنوان «آسفالت خیابان گلبهار» روابط‌عمومی شهرداری منطقه۲ تهران با ارسال نمابری اعلام کرد: پروژه احداث خیابان گلبهار و اتصال آن به خیابان گلپاد در سال گذشته مطابق طرح تفضیلی در جریان بود که به علت وجود معارض ملکی و شکایت علیه شهرداری با نظر دادگاه پروژه متوقف شد.

همچنین با هماهنگی انجام شده و برای تسهیل در تردد، تراشه آسفالت در محل یادشده پخش گردید. بنابراین امکان آسفالت این معابر فعلا میسر نبوده و ان‌شا... بعد از حل مشکلات حقوقی، معبر احداث می‌شود. معابر یادشده در محله فرحزاد و در بافت روستایی محله واقع شده و در گذشته خاکی بوده‌است.

ارتفاع آب دریاچه ارومیه نسبت به مدت مشابه سال قبل ۶۲ سانتی‌متر پایین رفته است/عکس: تسنیم

رئیس جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست قول تغییر در برنامه‌های احیای دریاچه ارومیه را داده‌اند؛ قولی که کارشناسان درباره‌اش حرف دارند

نقشه نجات دریاچه

مریم خباز

جامعه

دوباره می‌شود روی بلورهای متراکم و کپل نمکی که شبیه مرجان‌های کف دریا هستند پا گذاشت و رویشان راه رفت، دوباره می‌شود روی عرشه آن کشتی فرسوده زنگ‌زده که اسیر نمک‌ها شده و حسابی مشهور است ایستاد و به دریاچه از چند متر بالاتر نگاه کرد، دوباره آن جاده‌های نمکی و جزیره‌های کوچک شور از آب بیرون افتاده‌اند و باز هم پایه‌های زنگ‌زده اسکله قدیمی را که بلورهای نمک دوره‌شان کرده‌اند، می‌توان شبیه دوک‌های نخ‌ریسی تصور کرد که با سر خورده‌اند به کف دریاچه.

دریاچه ارومیه دست‌کم هشت سال است که با بی‌آبی می‌جنگد و در خواب‌های پریشانش کابوس خشکیدگی می‌بیند. آخرین خبرها از دریاچه ارومیه از کوچک‌تر شدن آن حکایت دارد، از این‌که تراز دریاچه به ۱۲۷۰ سانتی‌متر رسیده که ۶۲ سانت کمتر از تراز سال قبل است. این روزها نگین فیروزه‌ای شمال غرب کشور همچنین دومیلیارد و ۸۶۰ مترمکعب آب دارد که این هم نسبت به سال قبل در همین روزها بیش از دومیلیارد مترمکعب کمتر شده است. اینها روایت کوچک شدن و آب رفتن دریاچه ارومیه است، دریاچه‌ای که پارسال ۳۶۵۵ کیلومتر وسعت داشت و امسال ۲۱۹۴ کیلومتر آب دارد. اینها همچنین حکایت کارهایی است که باید انجام می‌شده اما نشده یا حکایت تغییراتی است که باید رخ می‌داده اما نداده است.

دریاچه ارومیه اما در حالی با مشکلات می‌جنگد و به سمت نیست‌شدن میل می‌کند که رئیس‌جمهور از فعالیت ستاد احیای دریاچه ارومیه با شکل و شمایل جدید در آینده نزدیک خبر می‌دهد و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست نیز از رویکردهای جایگزین و توسعه نرم‌افزاری برای بازگرداندن زندگی به بزرگ‌ترین دریاچه داخلی ایران می‌گوید. به نظر می‌رسد اینها دنبال بهتر کردن حال دریاچه ارومیه هستند اما آیا ارومیه‌ای که چندین بار تا مرز خشک شدن کامل پیش رفته و پیرامونش ده‌ها مشکل به هم پیچ‌وتاب خورده‌اند، می‌تواند به سمت احیا و زندگی دوباره حرکت کند؟

راهی که ستاد احیا رفت

هشت سال پیش زمانی که دریاچه ارومیه روی مرز باریک تبدیل شدن به بحران بین‌المللی راه می‌رفت کارگروه نجات دریاچه ارومیه از هیات وزیران مجوز فعالیت گرفت اما تقریبا دو ماه طول کشید تا این کارگروه شکل بگیرد.

در ماه مهر سال ۹۲ کارگروه نجات، صاحب شش کمیته شد که بستری برای تشکیل ۲۰ کارگروه تخصصی گردید: کارگروه‌های آبخوان‌های ساحلی، احیای مرحله‌ای، تعیین تکلیف طرح‌های توسعه منابع آب حوضه آبریز، طرح‌های انتقال بین‌حوضه‌ای، مدیریت تقاضای آب کشاورزی، مدیریت آب‌های سطحی و زیرزمینی، کارگروه بررسی حفظ پیکره آبی دریاچه، بررسی اقلیم منطقه، برآورد میزان واقعی آب ورودی به دریاچه از رودخانه‌ها، بررسی اثرات خشک‌شدن دریاچه ارومیه، اثربخشی سیستم‌های آبیاری مدرن، احیای اکولوژیک دریاچه و کارگروه کنترل و تثبیت کانون‌های ایجاد توفان‌های نمک در کنار کارگروه‌های تخصصی امکان‌سنجی تامین آب از منابع نامتعارف، کاهش تبخیر، بررسی حجم آب قابل رهاسازی از سدهای حوضه آبریز و بررسی اثرات ورود آب شیرین بر شورابه و بستر نمکی دریاچه ارومیه.

این کارگروه‌ها نشان می‌دادند که ستاد احیای دریاچه ارومیه قرار است در چه مسیری پیش برود و برای حفظ حیات در این دریاچه قرار است از چه راه‌هایی ورود کند. در سه سال اول فعالیت این ستاد از قضا حال دریاچه اندکی رو به بهبود رفت و تراز آبی این پهنه آبی از اوضاع وخیم قبلی خارج شد به‌طوری که مدیرکل حفاظت محیط‌زیست وقت آذربایجان‌شرقی در سال ۹۶ تراز آبی دریاچه را ۱۲۷۰ سانتی‌متر اعلام کرد آن‌هم در شرایطی که بارش‌های آن سال در حوضه آبریز دریاچه ارومیه با رقم ۱۸۵ میلی‌متر بسیار کمتر از بارش‌های سال قبل از آن (۲۶۶ میلی‌متر) بود. این مدیر در دولت یازدهم افزایش تراز آبی دریاچه ارومیه را درواقع ناشی از اقدامات دولت می‌دانست، کارهایی از قبیل لایروبی رودخانه‌ها و کانال‌ها، تغییر الگوی کشت، تعیین نیاز آبی زیست‌محیطی تالاب‌ها و رودخانه‌های حوضه آبریز دریاچه ارومیه و بالاخره طراحی سطوح آبگیر باران.

اما این موضوعی نبود که برخی کارشناسان ازجمله ابوالفضل مجنونی، عضو هیات‌علمی گروه علوم و مهندسی آب دانشگاه تبریز آن را قبول داشته باشند. این کارشناس دو سال قبل همزمان با روزهایی که دولتی‌ها بهتر شدن حال دریاچه ارومیه را به اقدامات انجام‌شده توسط خودشان ربط می‌دادند، فقط در نقد یکی از اقدامات یعنی تغییر الگوی کشت گفت که هنوز هم چهار محصول گندم، یونجه، سیب و چغندرقند سالانه حدود ۶۵۰ میلیون مترمکعب آب معادل ۶۵ درصد از کل آب کشاورزی شرق حوضه دریاچه ارومیه را مصرف می‌کنند.

با این حال، حتی اکنون که تراز آبی دریاچه افت کرده و وسعت آن کمتر شده دولتی‌ها نیمه پر لیوان را می‌بینند مثل حرف‌هایی که مهر امسال در نخستین جشنواره پسته آذربایجان‌شرقی و در شهر ایلخچی با این مضمون زده شد: با اصلاح الگوی کشت و تبدیل کشت پیاز به پسته ۱۵ میلیون مترمکعب آب درحوضه آبریز دریاچه ارومیه صرفه‌جویی شده‌است.

حتی اگر این دستاورد واقعی هم باشد کافی نیست. اکنون ارتفاع آب دریاچه نسبت به سال قبل ۶۲ سانتی‌متر پایین‌تر رفته و وسعتش نسبت به پارسال ۱۴۶۱ کیلومتر کوچک‌تر شده‌است. چالش‌ها به حدی است که نماینده مردم ارومیه در مجلس هم در نامه‌ای خطاب به رئیس جمهور نوشته پیکر دریاچه از سوءمدیریت‌ها زخمی است و این منطقه بیش از مشکل آب با مشکل مدیریت آب درگیر است درحالی‌که بیشتر پروژه‌های احیای دریاچه ارومیه نیز متوقف شده‌است.

چرا دریاچه نجات نیافت؟

برنامه‌ها و اقدامات انجام‌شده برای احیای دریاچه ارومیه می‌تواند الگویی برای همه دنیا و سایر تالاب‌های کشور باشد. در کتاب درسی دانش‌آموزان استرالیا از دریاچه ارومیه به‌عنوان مدیریت ناموفق نام برده شده‌بود، ولی ما درکوتاه‌ترین زمان با علم، توان و ابتکار داخلی توانستیم دریاچه را احیا کنیم. اقدامات دستگاه‌های اجرایی ازجمله رهاسازی‌ها، لایروبی از سر دهنه‌ها و بهره‌برداری از آب در زمان نیاز باعث شد در سال‌های ۹۶ تا ۹۸ بارش‌ها کمک کند تا با افزایش تراز این دریاچه روبه‌رو شویم.

اینها برش‌هایی از گفته‌های مدیر دفتر برنامه‌ریزی و تلفیق ستاد احیای دریاچه ارومیه در اسفند پارسال است، جملاتی که مسعود تجریشی آنها را اقدامات مقدماتی برای احیای نهایی دریاچه و رسیدن حجم آن به ۱۵ میلیارد مترمکعب تا سال ۱۴۰۶ می‌دانست. با این حال خیلی‌ها با او موافق نیستند و به احیای کامل دریاچه ارومیه امید چندانی ندارند، البته نه از روی بدبینی که با اتکا به شواهد و قرائن.

محمدرضا فاطمی، کارشناس محیط‌زیست دریایی یکی از این افراد است که به جام‌جم می‌گوید دریاچه ارومیه یک ورودی دارد و یک خروجی که ورودی همان بارندگی‌هاست و خروجی، آبی است که برای مصارف مختلف از جمله کشاورزی استفاده می‌شود. پس وقتی ورودی دریاچه که همان بارندگی است در اختیار بشر نیست چطور حرف از راه‌های جایگزین برای احیای دریاچه ارومیه زده می‌شود؟! به گفته او اگر در دو سال گذشته نیز تراز آبی دریاچه ارومیه بهتر شد به سبب همین بارندگی‌ها بود طوری که امسال که بارندگی‌ها افت داشته، این تراز کاهش یافته‌است.

فاطمه ظفرنژاد، پژوهشگر آب و توسعه پایدار البته در گفت‌وگو با جام‌جم احیای دریاچه ارومیه را شدنی می‌داند ولی تاکید دارد برای نجات دریاچه باید مسائل زیادی کنار هم قرار بگیرند. این کارشناس مخالف رویکردهای دولتی و نگاه‌های از بالا به پایین است و در مورد دریاچه ارومیه معتقد است در دهه‌های اخیر کارهای غلط زیادی درباره‌اش انجام شده‌است.

او توضیح می‌دهد: وزارت نیرو چه قبل از انقلاب و چه بعد از آن سعی در مدیریت سازه‌ای آب و سدسازی داشته و همواره با زور و فشار و زیرپا گذاشتن حقوق کشاورزان و جامعه مولدکارها را پیش برده‌است. مثلا در اواخر دهه ۴۰ و اوایل دهه ۵۰ خورشیدی سد زرینه‌رود بزرگ‌ترین شاهرگ دریاچه ارومیه و بزرگ‌ترین آب‌آور آن را قطع کرد تا آب مورد نیاز شهر تبریز را فراهم کند و درست در همین زمان بود که مرگ دریاچه آهسته آهسته آغاز شد. بعد از انقلاب نیز این الگوی شکست‌خورده بدون هیچ اصلاحی تکرار شد تا این‌که در حوضه آبریز دریاچه ارومیه ۵۰ سد ساخته شد.

ظفرنژاد دستکاری در الگوی کشت را نیز سبب ساز خشکیدگی دریاچه ارومیه می‌داند و می‌گوید: مردم این منطقه از سال‌های بسیار دور انگور، حبوبات و غلات دیم کشت می‌کردند و محصول فراوانی به دست می‌آوردند که صادر هم می‌شد ولی از دهه ۵۰ به بعد که دیم کاری‌ها به باغات سیب که محصولی آب‌بر است تبدیل شد، فشار بر دریاچه از ناحیه‌ای دیگر آغاز شد.

راه‌حل‌ها برای تداوم حیات یک دریاچه

زندگی+

آیا این نابسامانی که عده‌ای نامش را خرابکاری گذاشته‌اند، قابل اصلاح است؟ محمدرضا فاطمی می‌گوید بله اصلاح شدنی است اما به شرطی که رویکرد دولت‌ها یعنی نوع نگرش آنها به مدیریت آب تغییر کند. او می‌گوید برای این که دریاچه ارومیه احیا شود باید مهندسی معکوس اتفاق بیفتد؛ به این معنی که کارهایی را که نباید انجام می‌دادیم به تدریج متوقف کنیم و در یک دوره ۲۰ ساله وضعیت دریاچه را به قبل از خشکیدگی برگردانیم.

او البته کاهش شدید بارندگی و افزایش تبخیر را دو مانع مهم برای احیای دریاچه ارومیه می‌داند و می‌گوید بعید است با این وضعیت راه‌های جایگزین برای بازگرداندن حیات به دریاچه وجود داشته باشد.

فاطمه ظفرنژاد نیز احیای دریاچه ارومیه با اجرای راهکارهای علمی شدنی را می‌داند ولی معتقد است وزارتخانه‌ها با این راهکارها مخالفت می‌کنند چون با ساختارهایشان در تضاد است.

یادداشت:

محمد علیپور

نماینده مجلس شورای اسلامی

جبران غفلت‌ها در دریاچه ارومیه

هر بار که خبری از کاهش تراز آبی دریاچه ارومیه منتشر می‌شود، نمک روی زخم مردم ایران به ویژه مردم این منطقه پاشیده می‌شود. حالا هم که به‌درستی اعلام شده تراز آبی دریاچه ارومیه نسبت به مدت مشابه سال گذشته نصف شده، باعث دلسردی مردم شده‌است.

فارغ از تاثیرات روانی مخرب کاهش آب دریاچه ارومیه و ناامیدی مردم، این اتفاق می‌تواند پیامدهای مهمی در زمینه سلامت مردم منطقه هم داشته‌باشد. با خشکی این دریاچه، شاهد به راه افتادن توفان نمک خواهیم بود که این اتفاق مردم را دچار بیماری‌های ریوی و تنفسی می‌کند.

هرچند مسیر وزش بادها از غرب به شرق است و عمدتا تاثیر توفان‌های نمکی بر بخش‌های شرقی دریاچه ارومیه است اما این مشکل تا حدودی دامنگیر روستاهای غرب دریاچه خواهد شد، که زمین‌های حاصلخیز کشاورزی استان آذربایجان‌غربی در آن قرار دارد.

این فهم و آگاهی میان مردم وجود دارد که یکی از مشکلات کنونی کشور ما در حوزه منابع طبیعی موضوع کم شدن آب دریاچه ارومیه است. مردم می‌دانند کشور در چند سال گذشته دچار کم‌بارشی‌های شدید و توالی خشکسالی‌ها بوده‌است اما در عین حال در یک دهه گذشته هم مدام از سوی مسؤولان و سیاستمداران وعده‌هایی برای احیای این دریاچه شنیده‌اند. همین وعده‌ها انتظارهای مردم را به درستی بالا برده‌است.

در حال حاضر مشکل کم‌آبی دریاچه ارومیه با بازگشایی سدهای اطراف رفع نمی‌شود. به دلیل افزایش میزان شوری آب دریاچه ارومیه و لایه‌های نمکی در کف این دریاچه بازگشایی سدها راه حل مناسبی نیست به طوری که این موضوع سبب از دست دادن آب‌های شیرین و قابل استفاده می‌شود. بسیاری از فعالیت‌ها و کارهای صورت‌گرفته برای احیای دریاچه نیز به نوعی رها شده که مدام گفته می‌شود علت نیمه‌کاره ماندن این فعالیت‌ها مشکلات اعتباری است اما همه می‌دانند که اعتبار قابل توجهی هم در این رابطه حداقل در دولت گذشته به این کار تعلق گرفته‌است.

دولت دوازدهم توان جلوگیری از مشکلات دریاچه ارومیه را داشت اما اراده‌ای برای این کار وجود نداشت و اقدامات واپسین دولت گذشته برای نجات دریاچه ارومیه هم مانند نوشدارو بعد از مرگ سهراب بود.

امروز در جنوب و شمال دریاچه ارومیه اقداماتی برای انتقال آب به حوضه آبریز این دریاچه صورت گرفته که با افزایش هزینه‌ها و تورم، ادامه اجرای اقدامات با مشکل مالی روبه‌روست.

با این حال از دولت فعلی انتظار می‌رود به عنوان مهم‌ترین مطالبه مردم آذربایجان و حوضه آبریز دریاچه ارومیه کارهای برزمین مانده را پیگیری و غفلت‌ها را جبران کند تا شاید دریاچه جانی دوباره بگیرد.